

CONCEPT

privind elaborarea Strategiei de mediu până în anul 2033

Prezentul Concept a fost elaborat în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice.

a) Denumirea documentului

Strategia de mediu până în anul 2033

b) Tipul documentului de politici publice care se propune a fi elaborat

Strategia de mediu până în anul 2033 va fi **documentul de politici cadru pentru domeniul protecției mediului** care va include obiectivele și prioritățile naționale pentru 10 ani în următoarele subdomenii: bună guvernare de mediu, prevenirea poluării mediului, protecția aerului atmosferic, gestionarea durabilă și protecția resurselor de apă, a resurselor de sol, a resurselor minerale utile, a biodiversității și ecosistemelor naturale (păduri, zone umede, arii naturale protejate de stat, etc.), gestionarea integrată a deșeurilor și substanțelor chimice, biosecuritatea, atenuarea și adaptarea la efectele schimbărilor climatice, ș.a. Strategia va sta la baza dezvoltării programelor și planurilor de acțiuni pentru subdomeniile menționate, care urmează a fi implementate în scopul asigurării atingerii obiectivelor acestora și garantării unui nivel înalt de protecție a mediului și a sănătății umane și o ameliorare a calității vieții și a mediului înconjurător în Republica Moldova.

În strategie vor fi abordate *problemele* cu care se confruntă Republica Moldova în domeniul protecției mediului, gestionării durabile a resurselor naturale, schimbărilor climatice și cauzele apariției acestora, inclusiv descrierea posibilelor consecințe și a impactului acestora asupra principalelor grupuri vulnerabile afectate (*analiza situației*), vor fi stabilite *obiective generale* și *obiective specifice* pe fiecare din subdomeniile de mediu, care, de altfel, vor reprezenta rezultatele preconizate a fi atinse pe parcursul implementării strategiei. În cadrul fiecărui obiectiv vor fi stabilite și descrise *activitățile prioritare* realizarea cărora va conduce la atingerea obiectivelor strategiei. Nivelul de realizare a obiectivelor, dar și gradul de implementare a strategiei va fi evaluat prin intermediul *indicatorilor de monitorizare și evaluare* și se va raporta corespunzător metodologiei și periodicității stabilite în document. În documentul propus spre elaborare vor fi prevăzute și schimbările anticipate sub aspect de mediu, economic, social și instituțional în urma implementării strategiei (*impactul*), dar și *riscurile* asociate atingerii obiectivelor și măsurile de diminuare sau înlăturare a acestora. Vor fi stabilite autoritățile și instituțiile responsabile care vor contribui la implementarea strategiei.

c) Problema abordată

Protecția mediului este o provocare de o importanță regională și globală, care în ultima perioadă este pusă pe primul loc în lista priorităților, deoarece vizează în mod direct condițiile de viață și sănătate a populației, realizarea intereselor economice, precum și capacitățile de dezvoltare durabilă a societății. Asigurarea unui mediu curat

reprezintă o condiție incontestabilă a realizării drepturilor fundamentale ale omului, prevăzute de Constituția Republicii Moldova (art. 37). Aceasta implică îmbunătățirea calității și protecția principalelor componente de mediu - aerului, apei, solului, florei și faunei în condițiile dezvoltării durabile.

Dezvoltarea durabilă, viabilă și susținută din punct de vedere ecologic este acel tip de dezvoltare care satisface nevoile prezentului, fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile necesități. Provocarea dezvoltării durabile este de a identifica interacțiunea optimă dintre sistemele: economic, uman, de mediu și tehnologic într-un proces dinamic și flexibil de funcționare. Durabilitatea trebuie aplicată la toate subsistemele ce alcătuiesc dimensiunile dezvoltării durabile, adică plecând de la energie, agricultură, industrie și până la investiții, așezări umane și biodiversitate. Conceptul de dezvoltare durabilă prevede ca protecția mediului să fie armonizată cu dezvoltarea economică și socială. În aceste condiții, conexiunea între nevoia dezvoltării economice, sociale și protecția mediului este esențială.

Obiectivele prioritare ale politicii naționale de mediu sunt fundamentate pe respectarea principiilor moderne ale managementului integrat de mediu și dezvoltării durabile, a principiilor politicii europene de mediu, inclusiv ale Pactului Verde European, precum: principiile precauției, prevenirii și reducerii poluării la sursă, principiul „poluatorul plătește” și cel al „responsabilității și răspunderii pentru mediu”, dar și pe implementarea obiectivelor și acțiunilor impuse de armonizarea cadrului normativ și reformele instituționale conform acquis-ului comunitar. Integrarea aspectelor de mediu în politicile sectoriale, inclusiv transport, energie, agricultură, promovarea economiei verzi și a economiei circulare, asigurarea de parteneriate publice-private pe segmentul de mediu, constituie priorități în dezvoltarea societății, având drept scop îmbunătățirea calității mediului și dezvoltarea durabilă.

În anul 2014 în Republica Moldova a fost aprobat primul document strategic pe termen lung în domeniul protecției mediului – Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 (Hotărârea Guvernului nr. 301/2014¹), obiectivul general al căreia este crearea unui sistem eficient de management de mediu, care să contribuie la creșterea calității factorilor de mediu și să asigure populației dreptul la un mediu natural curat, sănătos și durabil. Fiind primul document de politici de acest gen în domeniul protecției mediului, Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 a cuprins un spectru vast de activități planificate în toate subdomeniile de mediu, precum și obiective specifice foarte ambițioase raportate la perioada de realizare a acesteia. O evaluare preliminară a implementării Strategiei, a gradului de atingere a obiectivelor și a impactului activităților a stabilit unele rezultate concrete la implementarea fiecărui obiectiv al documentului (**Anexa la Concept**).

Urmare a acestei evaluări s-a constatat, că deși au fost întreprinse acțiuni în cadrul tuturor obiectivelor Strategiei de către autoritățile responsabile, nici unul din obiective nu a fost realizat integral. Plus la aceasta, situația în domeniu se complică de la o zi la alta și din cauza intensificării problemelor de mediu din țară care se evidențiază prin

¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114539&lang=ro

degradarea continuă a stării mediului înconjurător și a resurselor naturale. Printre problemele actuale de mediu se pot menționa următoarele:

- 1) ***Degradarea calității apelor și poluarea continuă a resurselor de apă*** de suprafață și subterane, în special cu deșeuri organice și metale grele, micro-poluanti din deversările industriale și menajere care au fost tratate numai parțial sau deloc, cu pesticide și nitrați proveniți din scurgerile de pe terenurile agricole și cu alte substanțe chimice periculoase provenite din activitatea economică, din zonele de depozitare a deșeurilor solide, din inundații, ș.a. Poluarea apei duce la modificarea calităților fizice și chimice a acesteia, creșterea conținutului de substanțe toxice, distrugerea florei, faunei acvatice și dezvoltarea cu precădere a unor agenți patogeni ce pot dăuna sănătății omului. Poluarea apelor limitează utilizarea acestora în scopuri de potabilizare, irigare, piscicultură și de agrement, prin urmare indisponibilitatea resurselor de apă afectează capacitatea de dezvoltare economică a țării;
- 2) ***Degradarea calității aerului*** în special în orașele mari, cauzată de emisiile de poluanți provenite de la transport, activitățile industriale și economice. Nivelul de poluare a aerului crește din cauza utilizării de către întreprinderile industriale a instalațiilor și echipamentelor învechite și lipsei sistemelor de filtrare, din cauza utilizării combustibililor de calitate joasă precum și a unțăților de transport foarte învechite, iar inspirarea aerului poluat provoacă diverse boli și afecțiuni de sănătate, inclusiv ale pielii și ale căilor respiratorii. Emisiile mari de gaze cu efect de seră din toate sectoarele economiei naționale cauzează distrugerea stratului de ozon, schimbarea climei și contribuie la încălzirea globală. Prin urmare, se generează dezechilibre ecologice profunde, cum ar fi dispariția speciilor și modificarea ciclurilor biogeochimice, se sporește vulnerabilitatea la procesele schimbărilor climatice și la fenomenele meteorologice extreme;
- 3) ***Degradarea continuă a solurilor*** este cauzată de gestionarea defectuoasă, dezechilibrată și inadecvată a resurselor de sol, de utilizarea practicilor agricole inadecvate, de folosirea în exces a îngrășămintelor și pesticidelor în agricultură. Suprafețe mari de soluri se pierd anual din cauza eroziunii, distrugerii stratului vegetal, a fenomenului deșertificării produs de activitățile agricole excesive și de schimbările climatice. Totodată intervenția omului în procesul de producție agricolă în ultimii ani a contribuit în mod negativ asupra variabilității naturale a însușirilor solurilor atât pe vertical cât și pe orizontal;
- 4) ***Intensificarea proceselor de pierdere și degradare a biodiversității și a ecosistemelor naturale*** cauzată de valorificarea și exploatarea ilegală și irațională a acestora (tăierile ilicite de păduri și vegetație forestieră, braconajul cinegetic și piscicol, pășunatul ilegal și neorganizat, colectarea și comercializarea ilicită a produselor naturii). Managementul și gestionarea neadecvată a fondului forestier și a ariilor naturale protejate de stat, suprafețele reduse ale acestora nu asigură protecția și conservarea biodiversității, precum și utilizarea serviciilor ecosistemice corespunzătoare;
- 5) ***Managementul neadecvat al deșeurilor și al substanțelor chimice.*** Până în prezent nu au fost dezvoltate sistemele integrate de gestionare a deșeurilor și a substanțelor chimice, conform cerințelor legale, nu a fost construită infrastructura modernă și nu

au fost create serviciile adecvate de gestionare a deșeurilor, în mod deosebit colectarea separată a fracțiilor reciclabile și promovarea tratării lor. Acest lucru a condus la stocarea/depozitarea deșeurilor în locuri necorespunzătoare, la nerespectarea cerințelor ecologice, la creșterea numărului și suprafețelor de depozite și gunoiști neautorizate și a contribuit la creșterea nivelului de poluarea a solului, aerului și a apelor. La nivelul managementului substanțelor chimice în prezent se atestă fragmentarea responsabilităților privind gestionarea diferitor tipuri de substanțe chimice (pesticide, biocide, substanțe chimice industriale);

- 6) ***Gestionarea defectuoasă și supraexploatarea resurselor naturale*** contribuie la crearea deficitului de mijloace sau resurse precum teren arabil, apă, flora și faună, resurse forestiere, resurse minerale utile, resurse piscicole și cinegetice. Cel mai des acest lucru este condiționat de cazurile de atribuire netransparentă a drepturilor de utilizare a resurselor, din cauza încălcării cerințelor actelor normative și a actelor permissive emise, insuficienței mecanismelor de control și a sancțiunilor modeste prevăzute de cadrul legislativ. În ansamblu, capacitatea de regenerare a resurselor naturale ale Republicii Moldova rămâne în urma ritmului de exploatare și poluare generat de activitatea umană. Țara încă este departe de a deveni o economie circulară sau o economie verde, nefiind încă puse în implementare principiile de producție și consum durabil;
- 7) ***Nivelul redus de conștientizare și educație ecologică a populației.*** În societate nu este percepută cultura aprecierii și protecției mediului înconjurător, iar măsurile întreprinse de autorități și instituțiile educaționale în acest sens sunt insuficiente. Se cere o nouă atitudine față de instruirea și educația ecologică a populației pentru ca oamenii să înțeleagă problemele ecologice, să adopte decizii și să întreprindă acțiuni de prevenire a poluării și de utilizare rațională a resurselor, fără a cauza prejudicii mediului înconjurător. Totodată, se atestă necesitatea dezvoltării programelor de instruire pentru mediul de afaceri și organizarea mai frecventă a activităților de sensibilizare și instruire cu privire la aplicarea legislației și a reglementărilor de mediu, precum și promovarea parteneriatelor și colaborării cu societate civilă și mediul academic.

Printre *cauzele principale* care au condus la crearea acestei situații sunt: insuficiența capacităților administrative în domeniul protecției mediului, lipsa cunoștințelor și practicilor necesare pentru punerea în aplicare a legislației la nivel național și local, în special insuficiența capacităților la nivelul autorităților responsabile de reglementarea de mediu și de asigurarea respectării legislației în domeniu, lipsa investițiilor și întârzierea investițiilor în infrastructura necesară pentru reducerea poluării, la care se adaugă insuficiența datelor și informațiilor de mediu, a sistemelor informaționale automatizate de mediu, și nu în ultimul rând, sancțiunile aplicate la moment nu reflectă un echilibru între gravitatea faptei prejudiciabile și urmările ei și nu reprezintă un factor de descurajare a celor care încalcă legea.

Situația expusă mai sus reiterează necesitatea continuării și intensificării eforturilor pentru implementarea cadrului normativ nou adoptat în domeniul protecției mediului, în realizarea obiectivelor majore convenite în domeniul asigurării calității aerului, calității apei, protecției și conservării biodiversității, în dezvoltarea infrastructurii necesare

pentru gestionarea deșeurilor și a apelor reziduale, în promovarea la nivel național a principiilor dezvoltării durabile, eficientizării utilizării resurselor și economiei verzi.

Deși termenul de realizare a Strategiei existente expiră la finele anului 2023, în conformitate cu pct. 4 al HG nr. 386/2020, *„documentele de politici publice în vigoare care nu se conformează cu prevederile prezentei hotărâri rămân executabile până la finalizarea termenului prevăzut de implementare, dar nu mai mult de 2 ani de la intrarea în vigoare a prezentei hotărâri.”* În principiu, structura Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023 conține elementele de bază specifice pentru o strategie, însă aceasta este însoțită și de un Plan de acțiuni care include acțiuni planificate pe o perioadă de 10 ani, lucru care reprezintă o abatere de la prevederile pct. 8 din Regulamentul menționat. Respectiv, valabilitatea Strategiei existente a expirat la finele lunii iunie 2022. Acest lucru a condiționat inițierea de către Ministerul Mediului a procesului de elaborare a unei noi Strategii de mediu pentru următorii 10 ani, care să asigure procesul de continuare a implementării obiectivelor Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023.

Totodată, în ultima perioadă au avut loc o serie de schimbări ale obiectivelor, priorităților, direcțiilor de acțiune și angajamentelor în domeniul mediului atât la nivel național, regional și internațional, care nu sunt abordate în documentele de politici și care trebuie reflectate și integrate într-o planificare strategică națională de mediu nouă/actualizată. Printre aceste evoluții relevante pentru politica de mediu sunt:

- ✓ Adoptarea în anul 2015 a Agendei globale de dezvoltare durabilă 2030 și a celor 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD). În baza Agendei globale, la nivel de țară au fost naționalizate majoritatea obiectivelor de dezvoltare durabilă și incluse în proiectul Strategiei Naționale de Dezvoltare (SND) „Moldova 2030”;
- ✓ Noua Agendă de Asociere până în anul 2027 și Acordul de Asociere RM-UE, conform cărora au fost actualizate angajamentele Republicii Moldova la capitolul „Mediul înconjurător” și capitolul „Politici climatice”, prin continuarea procesului de transpunere și implementare a noilor directive și reglementări europene;
- ✓ Pactul Verde European, lansat în 2019, care se concentrează pe reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (GES), decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor naturale, pe politica de mediu incluzivă, precum și inițiativele din cadrul acestuia, cum ar fi Strategia UE în domeniul biodiversității pentru 2030, noul Plan de acțiune pentru economia circulară, Strategia pentru promovarea durabilității în domeniul substanțelor chimice și Planul de acțiune privind reducerea la zero a poluării, ș.a.;
- ✓ Acordul de la Paris (a. 2015) în cadrul Convenției-cadru a ONU privind schimbările climatice, care urmărește consolidarea răspunsului global la amenințările schimbărilor climatice, inclusiv prin menținerea creșterii temperaturii medii globale cu mult sub 2°C peste nivelurile preindustriale și prin continuarea eforturilor de limitare a creșterii temperaturii la 1,5°C, recunoscând că acest lucru ar reduce semnificativ riscurile și impactul schimbărilor climatice. Pactul climatic de la Glasgow, semnat în anul 2021, care prevede necesitatea întreprinderii acțiunilor imediate pentru limitarea încălzirii globale și pentru atingerea neutralității climatice a UE către 2050 (*zero emisii de carbon*);

- ✓ Cel de-al 8-lea Program european de acțiune pentru mediu, cu șase obiective tematice prioritare ce vizează reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, adaptarea la schimbările climatice, un model de creștere durabil, un obiectiv ambițios de reducere la zero a poluării, protecția și refacerea biodiversității și reducerea principalelor presiuni asupra mediului și a climei legate de producție și consum;

Toți acești factori luați împreună au condiționat lansarea procesului de **elaborare a unei noi Strategii de mediu până în anul 2033**.

d) Scopul elaborării Strategiei de mediu până în anul 2033

Strategia de mediu până în anul 2033 propusă a fi elaborată va stabili cadrul de politici în domeniul protecției mediului, utilizării durabile a resurselor naturale și schimbărilor climatice, care să ghideze acțiunile pe un termen de 10 ani necesare a fi realizate pentru dezvoltarea unei Moldove verzi, curate, neutre din punct de vedere al impactului negativ asupra mediului și climei, precum și pentru asigurarea unui nivel avansat al protecției sănătății și bunăstării cetățenilor.

Calitatea vieții fiecărui om și bunăstarea țării, în ansamblu, depinde de atitudinea fiecăruia față de mediul înconjurător și gestionarea rațională a resurselor naturale. Societatea trebuie să aibă încredere că, apa, aerul, solurile sunt de calitate bună și nu afectează sănătatea umană, iar dezastrele naturale pe care le resimțim tot mai frecvent ca urmare a efectelor schimbărilor climatice, nu vor avea impact asupra vieții oamenilor și nu vor crea probleme economice și de mediu majore.

Instituțiile statului trebuie să intervină prompt și în toată complexitatea sa, aplicând toate instrumentele necesare, pentru ca să contribuie la organizarea activității umane și economice în așa fel, încât aceasta să se desfășoare cu maximă responsabilitate față de mediu și față de societate, cu respectarea tuturor principiilor politicii de mediu, iar emisiile în aerul atmosferic și apele de suprafață cu apele uzate, deșeurile generate de activitățile economice și cele municipale, substanțele chimice, să fie gestionate corect și adecvat și să nu devină surse de poluare a aerului, apelor și solurilor, afectând sănătatea populației. Astfel, Strategia de mediu până în anul 2033 își propune ca scop garantarea condițiilor sigure pentru mediu și viață la nivel național, dar și contribuția la atingerea obiectivelor europene de mediu, precum:

- reducerea rapidă a emisiilor nete de gaze cu efect de seră cu cel puțin 55% până în 2030 comparativ cu nivelurile din 1990 și obținerea neutralității climatice până în 2050;
- creșterea capacității de adaptare, inclusiv pe baza abordărilor ecosistemice, consolidarea rezilienței și o mai bună adaptare și reducerea vulnerabilității mediului, a societății și a tuturor sectoarelor economiei la schimbările climatice, ameliorând prevenirea dezastrelor meteorologice și climatice și pregătirea pentru acestea;
- accelerarea tranziției către o economie circulară netoxică, în care creșterea este regenerativă, resursele sunt folosite eficient și sustenabil și se aplică ierarhia deșeurilor;
- urmărirea obiectivului de reducere la zero a poluării, inclusiv în privința produselor chimice periculoase, pentru a obține un mediu fără substanțe toxice, inclusiv pentru aer, apă și sol, precum și în privința poluării fonice, și protecția sănătății și

prosperității oamenilor, animalelor și ecosistemelor de riscurile legate de mediu și de impactul negativ;

- protecția, conservarea și refacerea biodiversității, prin oprirea și inversarea declinului biodiversității și prin ameliorarea stării ecosistemelor și a funcțiilor și serviciilor pe care le oferă, prin ameliorarea stării mediului, în special a aerului, a apei și a solului, precum și prin combaterea deșertificării și degradării solului;
- reducerea presiunilor asupra climei și mediului legate de producție și consum, în special în domeniile energiei, industriei, clădirilor și infrastructurii, mobilității, turismului, comerțului internațional și sistemului alimentar.

Obiectivele Strategiei de mediu până în anul 2033

Strategia de mediu vizează accelerarea tranziției verzi într-un mod echitabil și favorabil incluziunii, obiectivul pe termen lung pentru a. 2033 fiind **„Ameliorarea calității mediului înconjurător și avansarea în procesul de atingere a obiectivului „zero poluare” pentru aer, apă și sol și protejarea sănătății și a calității vieții”**.

Ca viziune Strategia își propune să garanteze ***un nivel înalt de protecție a mediului și a sănătății umane și o ameliorare a calității vieții și a mediului înconjurător în Republica Moldova*** ca urmare a realizării celor 8 obiective specifice:

Obiectivul specific 1. Dezvoltarea unui sistem de guvernare de mediu transparent, eficient incluziv și durabil și de asigurare a conformității cu cerințele în domeniul protecției mediului.

În vederea atingerii acestui obiectiv documentul propune câteva *direcții de acțiune*:

- 1) *Consolidarea capacităților instituțiilor de mediu de a performa în limitele competențelor desemnate și dezvoltarea capacităților funcționale ale acestora* - definitivarea reformelor instituționale în domeniul mediului, care se va orienta spre creșterea potențialului instituțiilor de mediu de implementare a politicilor noi în domeniul protecției mediului (Agenției de Mediu, Inspectoratului pentru Protecția Mediului, Serviciului Hidrometeorologic de Stat), de gestionare a resurselor naturale (în special a fondului forestier de stat – Agenția „Moldsilva”, a fondului apelor – Agenția „Apele Moldovei”, a resurselor minerale utile – Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale), dezvoltarea capacităților IP Unitatea de Implementare a Proiectelor de Mediu prin integrarea în cadrul acestuia a Fondului Național pentru Mediu, crearea autorității responsabile de asigurare a reglementării și gestionării în siguranță a substanțelor chimice (prin investirea Agenției Naționale pentru Reglementarea Activităților Nucleare și Radiologice cu responsabilități ce țin de gestionarea substanțelor chimice), dezvoltarea capacităților Laboratorului de Referință de Mediu. Consolidarea potențialului autorității centrale de mediu în elaborarea politicilor și cadrului normativ în contextul noilor schimbări/abordări ale politicii de mediu la nivel național, regional și internațional.
- 2) *Continuarea dezvoltării cadrului normativ în conformitate cu angajamentele de transpunere a acquis-ului comunitar, asumate în cadrul Acordului de Asociere RM-UE*:
 - Elaborarea și aprobarea proiectelor de acte normative noi privind: calitatea aerului atmosferic, organismele modificate genetic, emisiile industriale, codul silvic, ariile

naturale protejate de stat, gazele fluorurate cu efect de seră, activitatea hidrometeorologică, privind răspunderea de mediu, ș.a.;

- Revizuirea cadrului normativ de mediu existent (aer, apă, sol, deșeuri, biodiversitate, substanțele chimice, prevenire a poluării) în vederea aducerii acestuia cu noile cerințe europene, eliminarea divergențelor, suprapunerilor și includerii prevederilor lipsă.

3) *Dezvoltarea sistemului de prevenire și de reglementare a activităților cu impact asupra mediului:*

- dezvoltarea sistemului de evaluare a impactului asupra mediului, evaluare strategică de mediu, de evaluare a biodiversității;
- punerea în aplicare a regimului diferențiat de autorizare în baza potențialului de poluare sau impactului cauzat mediului: autorizații integrate de mediu pentru activitățile sau instalațiile cu poluare semnificativă, autorizații de mediu – pentru activitățile cu poluare medie sau redusă și reguli generale obligatorii – pentru activitățile cu poluare nesemnificativă;
- elaborarea Metodologiei de calcul a costurilor pentru actele permise eliberate de către Agenția de Mediu; îmbunătățirea mecanismelor și proceselor de solicitare și eliberare a actelor permise de mediu și perfectarea acestora în scopul eficientizării procedurii de autorizare de mediu și facilitării accesului la servicii, date și informații despre acestea – dezvoltarea soluțiilor de ghișeu unic.

4) *Dezvoltarea capacităților de monitorizare și raportare în domeniul protecției mediului:*

- dezvoltarea mecanismelor de monitorizare și raportare a măsurilor de conformare de mediu în baza condițiilor stabilite în actele permise de mediu;
- revizuirea mecanismului de colectare a altor date de mediu prin intermediul formularelor statistice pe hârtie în vederea asigurării digitalizării acestor procese (formulare statistice electronice, punerea în aplicare a Registrului Emisiilor și Transferului de Poluanți (RETP) în vederea colectării datelor cu privire la emisiile și transferul de poluanți);
- elaborarea mecanismului (criteriilor) de control și de asigurare a calității datelor raportate de mediul de afaceri pe fiecare component de mediu în parte, de verificare și validare a acestora;
- dezvoltarea sistemelor naționale de inventariere a surselor de poluare a mediului, a emisiilor de poluanți în mediu, a emisiilor de gaze cu efect de seră, a producătorilor de deșeuri specifice, etc.;
- dezvoltarea sistemelor și a mecanismelor de monitorizare a resurselor naturale, a resurselor minerale utile, regnului animal, a regnului vegetal, a ariilor natural protejate de stat, a spațiilor verzi etc.;
- dezvoltarea infrastructurii de monitorizare a calității mediului (crearea rețelei naționale de monitorizare a calității aerului (conform Legii nr. 98/2022), dezvoltarea rețelei de monitoring al calității apelor, inclusiv pe râurile transfrontaliere (stații automate de monitoring), construcția și punerea în funcțiune a Laboratorului pentru deșeuri în cadrul Laboratorului de referință de mediu în vederea asigurării monitoringului deșeurilor, achiziționarea laboratoarelor și

echipamentelor mobile pentru realizarea investigațiilor de laborator operative privind nivelul de poluare a mediului, inclusiv în caz de accidente majore, etc.).

5) *Dezvoltarea sistemului de asigurare și control al respectării cerințelor de mediu:*

- dezvoltarea cadrului normativ cu privire la răspunderea de mediu;
- consolidarea capacităților de combatere a utilizării ilegale a resurselor naturale sau a încălcării cerințelor legale;
- întreprinderea măsurilor preventive și înăsprirea sancțiunilor pentru neconformitățile de mediu, revizuirea sistemului de plăți pentru poluarea mediului și ajustarea acestuia la situația reală;
- elaborarea metodologiilor noi de evaluare a prejudiciului adus mediului de la activitățile economice și stabilirea cuantumului plăților pentru compensarea acestor prejudicii;
- dezvoltarea unui mecanism eficient de soluționare rapidă a plângerilor/petițiilor legate de încălcarea legislației de mediu.

6) *Asigurarea accesului la informații de mediu și promovarea educației ecologice:*

- dezvoltarea și întreținerea unei platforme informaționale comune de mediu (a unui sistem informațional integrat de mediu) pe care să fie publicate informațiile de interes public gestionate de diferite instituții de mediu (inclusiv din perspectiva viziunii utilizatorilor);
- dezvoltarea indicatorilor de mediu și elaborarea rapoartelor naționale privind starea mediului cu diseminarea către publicul interesat;
- dezvoltarea programelor de instruire pentru mediul de afaceri și organizarea mai frecventă a activităților de sensibilizare și instruire cu privire la aplicarea legislației și a reglementărilor de mediu;
- promovarea parteneriatelor și colaborării cu societate civilă, mediul academic și instituțiile de cercetare în domeniul mediului;
- consolidarea transparenței și a accesului public la date și informații de mediu din diverse surse;
- campanii de promovare a educației ecologice, acțiuni de conștientizare ecologică.

Obiectivul specific 2. *Îmbunătățirea calității apelor de suprafață și subterane, protecția și gestionarea durabilă a resurselor de apă*

În vederea atingerii acestui obiectiv documentul propune 2 direcții de acțiune:

- 1) *Reducerea poluării apelor și atingerea obiectivelor de calitate pentru corpurile de apă de suprafață și subterană* prin implementarea măsurilor de prevenire, diminuare și control al poluării resurselor de apă;
- 2) *Utilizarea durabilă a resurselor de apă* prin implementarea programelor de gestionare a districtelor bazinelor hidrografice Nistru și Dunărea-Prut-Marea Neagră, prin creșterea substanțială a eficienței folosirii apei în activitățile industriale, comerciale și agricole, extinderea reutilizării apelor tratate și reciclate și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei subterane, pentru a face față deficitului de apă.

Obiectivul specific 3. *Îmbunătățirea calității și protecția aerului*

În vederea atingerii acestui obiectiv documentul propune 2 direcții de acțiune:

- 1) *Crearea sistemului de asigurare a calității aerului* în conformitate cu prevederile Legii nr. 98/2022, inclusiv prin crearea și punerea în funcțiune a sistemului național de monitorizare și gestionare integrată a calității aerului privind dioxidul de sulf, dioxidul de azot, oxizii de azot, particulele în suspensie PM₁₀ și PM_{2,5}, plumbul, benzenul, monoxidul de carbon, arsenul, cadmiul, nichelul, benzo(a)pirenul, conform regimurilor de gestionare stabilite pentru fiecare zonă sau aglomerare de pe teritoriul țării, prin elaborarea și implementarea planurilor privind calitatea aerului și planurilor pentru menținerea calității aerului în zone și aglomerări.
- 2) *Reducerea nivelului de poluare a aerului și a efectelor pe care poluarea aerului le are asupra sănătății umane și a mediului* prin elaborarea și implementarea unui program de control al poluării atmosferice cu măsuri de prevenire a poluării și protecției aerului atmosferic (măsuri cu privire la evaluarea impactului și autorizarea emisiilor, măsuri de interzicere a exploatării mijloacelor de transport care depășesc valorile-limită pentru poluanți atmosferici, promovarea transportului non-poluant, promovarea infrastructurii pentru vehiculele de transport rutier nepoluant: piste pentru bicicliști, stații de reîncărcare pentru vehicule electrice și hibrid), revizuirea standardelor de calitate a combustibilului, aplicarea taxei de poluare în funcție de emisiile generate pentru activitățile economice și pentru mijloacele de transport, promovarea celor mai bune tehnologii nepoluante (BAT-urilor).

Obiectivul specific 4. Îmbunătățirea calității solului, protecția și utilizarea durabilă a resurselor de sol și a resurselor minerale utile

În vederea atingerii acestui obiectiv documentul propune 3 direcții de acțiune principale:

- 1) *Reducerea poluării solurilor* – prin măsuri de reducere a presiunii produsele chimice periculoase asupra solului și a nivelului de contaminare a solului cu acestea (pesticide, fertilizanți, nitrați, nitriți, uleiuri, combustibili, etc.), măsuri de lichidare a gunoștilor stihinice, neautorizate și a deversărilor de poluanți cu apele uzate pe soluri;
- 2) *Combaterea degradării, protecția și utilizarea durabilă a resurselor de sol* prin promovarea bunelor practici agricole pentru prevenirea și combaterea degradării solului și a pierderilor de nutrienți; implementarea măsurilor de management durabil al resurselor de sol, de reducere a salinizării sau acidificării solului ca efect al folosirii inadecvate a instalațiilor de irigare, restaurarea/restabilirea terenurilor și solurilor degradate prin implementarea programelor de împădurire a acestora, restabilirea terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații, promovarea agriculturii ecologice.
- 3) *Protecția și utilizarea durabilă a resurselor minerale utile*, prin implementarea măsurilor privind reglementarea eficientă a utilizării resurselor minerale utile, privind inventarierea zăcămintelor de substanțe minerale utile și cercetarea geologica a subsolului în vederea descoperirii de noi zăcăminte pentru dezvoltarea continuă a bazei de materie primă minerală.

Obiectivul specific 5. Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a biodiversității și ecosistemelor naturale

Obiectivul va fi atins prin implementarea măsurilor orientate spre 3 direcții de acțiune principale:

1) *Stoparea pierderilor de biodiversitate, protecția și conservarea biodiversității și a ecosistemelor naturale.* În această direcție vor fi întreprinse măsuri:

- de asigurare a protecției și conservării speciilor rare de floră și faună, incluse în Cartea Roșie, în liste speciale de protecție, la nivel național, internațional și a celor din cadrul convențiilor de mediu la care Republica Moldova este parte;
- de dezvoltare a Rețelei Ecologice Naționale, cu reducerea fragmentării ecosistemelor naturale și crearea coridoarelor ecologice de conexiune pentru asigurarea protecției și conservării biodiversității;
- de evaluare a serviciilor de ecosistem și asigurarea utilizării durabile și echitabile a lor;
- de asigurare a managementului durabil al spațiilor verzi urbane și rurale, a suprafețelor acestora și delimitarea clară a hotarelor;
- de creare a mecanismelor de responsabilizare a beneficiarilor de resurse naturale privind protecția și utilizarea durabilă a acestora;
- de asigurare a restabilirii ecosistemelor de apă dulce terestre, gestionarea integrată a zonelor umede, ș.a.

2) *Extinderea suprafețelor de păduri, protecția și gestionarea durabilă a ecosistemelor forestiere,* prin elaborarea și implementarea unui Program de dezvoltare durabilă a sectorului forestier care va cuprinde măsuri privind:

- extinderea terenurilor acoperite cu vegetație forestieră până la 15% din suprafața țării până la anul 2030 prin asigurarea împăduririi și reîmpăduririi terenurilor din fondul forestier și a celor degradate sau supuse deșertificării, desfășurarea plantării programate a perdelelor forestiere pentru protecția culturilor agricole și fâșiilor de protecție a bazinelor acvatice, etc.;
- gestionarea durabilă (managementul durabil) a pădurilor și protejarea fondului forestier;
- consolidarea capacităților în combaterea tăierilor ilegale, a defrișărilor abuzive și a tăierilor rase;
- transparentizarea procesului de exploatare a masei lemnoase prin dezvoltarea sistemului informațional integrat pentru monitorizarea exploatării și transportului (trasabilității) masei lemnoase, inclusiv la punctele de frontieră;
- susținerea cercetărilor în domeniul silvic precum și pregătirea/instruirea silvicultorilor.

3) *Extinderea suprafețelor de arii naturale protejate de stat și asigurarea managementului durabil al acestora.* În această direcție vor fi întreprinse măsuri privind:

- extinderea suprafeței ariilor naturale protejate de stat până la 8% din teritoriul național și creșterea capacităților administrative și de management a ariilor naturale protejate de stat;
- elaborarea planurilor de management durabil al ariilor naturale protejate de stat, inclusiv pentru Parcul național Orhei, Rezervația Biosferei Prutul de Jos, Parcul național “Nistrul de Jos”;

- asigurarea gestionării durabile a ariilor naturale protejate de stat și a spațiilor verzi la nivel local.

Obiectivul specific 6. *Asigurarea dezvoltării sistemului de management integrat al deșeurilor și al substanțelor chimice.*

În vederea atingerii acestui obiectiv documentul propune elaborarea și implementarea programelor naționale de gestionare a deșeurilor care să includă următoarele direcții de acțiune:

- 1) *Dezvoltarea până în anul 2033 a sistemului de gestionare integrată a deșeurilor*, inclusiv prin dezvoltarea infrastructurilor regionale de management al deșeurilor (în cele 8 regiuni de management al deșeurilor); creșterea gradului de acoperire cu servicii profesionale de colectare, tratare, valorificare sau eliminare a deșeurilor în mediu urban și rural; crearea infrastructurii de gestionare a deșeurilor periculoase prin dezvoltarea Centrului de gestionare a deșeurilor periculoase, ș.a.;
- 2) *Creșterea ratei de colectare separată și reciclare a fluxurilor de deșeuri specifice*, inclusiv cele pentru care se aplică mecanismul de responsabilitate extinsă a producătorului (deșeurile de ambalaje, de echipamente electrice și electronice, baterii și acumulatori, vehicule uzate, uleiuri uzate), alte fluxuri de deșeuri specifice (de construcții și demolări, medicale, a celor periculoase, etc.), dezvoltarea infrastructurii de colectare separată a deșeurilor de hârtie, plastic, sticlă, metal;
- 3) *Reducerea numărului de gropi de gunoi și a cantității de deșeuri depozitate*, pentru a stimula activitățile și capacitățile de reciclare a deșeurilor în vederea promovării economiei circulare și pieței de materie secundară.

De asemenea, Strategia va prevedea și elaborarea și implementarea programelor de management durabil al substanțelor chimice care să cuprindă măsuri privind:

- 1) *Asigurarea gestionării în siguranță a substanțelor chimice*: reglementarea și controlul producerii, înregistrarea, importul, exportul, transportul, depozitarea, utilizarea și eliminarea produselor chimice, care pot prezenta pericole pentru sănătatea oamenilor, animalelor și pentru integritatea mediului;
- 2) *Asigurarea managementului substanțelor chimice cu conținut de POP*, inclusiv și deșeurilor acestora în baza unor Planuri naționale de implementare a Convenției de la Stockholm privind poluanții organici persistenți.

Obiectivul specific 7. *Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră către anul 2030 cu 70% comparativ cu 1990 după scenariul necondiționat (sau cu 88% după cel condiționat) asigurând contribuția Republicii Moldova la obținerea neutralității climatice către anul 2050 la nivel european și creșterea rezilienței sectoarelor economice la schimbările climatice*

În contextul fenomenului schimbărilor climatice, Republica Moldova și-a asumat, de rând cu alte state ale lumii, să contribuie la realizarea priorităților și obiectivelor Acordului de la Paris, și a celor din cadrul Pactului verde european cu privire la reducerea emisiilor de GES și la limitarea încălzirii globale, să întreprindă măsuri de atenuare și de adaptare la schimbările climatice. În acest sens vor fi implementate măsuri privind:

- 1) *Realizarea țintei de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră* în conformitate cu contribuțiile naționale determinate în cele 7 sectoare: transport, energetic, industrial,

clădiri, agricultură, folosința terenurilor, deșeuri. Țintele de reducere a emisiilor pentru fiecare din aceste 7 sectoare se vor stabili în conformitate cu aspirațiile UE pentru anii 2030, 2050 și cu contribuțiile naționale determinate actualizate și se vor expune în cadrul *Programelor de dezvoltare cu emisii reduse*. Acestea urmează a fi atinse prin implementarea principiilor economiei verzi, care contribuie la utilizarea eficientă a resurselor și energiei, la promovarea utilizării energiei regenerabile, aplicarea tehnologiilor mai curate în sectorul economic, cu emisii de carbon și poluare redusă și la minimizarea riscurilor de mediu.

- 2) *Creșterea capacității de pregătire și de adaptare a Republicii Moldova la schimbările climatice*. În acest scop vor fi elaborate și implementate Programe de adaptare la schimbările climatice cu măsuri privind informarea și sensibilizarea populației privind riscurile climatice și cele de dezastre în Republica Moldova, fortificarea cadrului instituțional, care să asigure implementarea eficientă a măsurilor de adaptare la schimbarea climei la nivel național, sectorial și local și dezvoltarea rezilienței (rezistenței) climatice prin reducerea riscurilor și facilitarea adaptării la schimbarea climei în sectoarele prioritare cum sunt: agricultura, sectorul forestier, sectorul energetic, sectorul sănătății, ș.a.
- 3) *Prevenirea dezastrelor meteorologice și climatice și pregătirea pentru răspuns la acestea* – în această direcție de acțiune se propune a fi elaborate și implementate planuri de gestionare a secetei, planuri de gestionare a riscurilor de inundații care vor include acțiuni de prevenire, pregătire și reabilitare, menite să asigure formarea unei societăți rezistente la dezastre și hazarde naturale (secete, alunecări de teren, inundații, uscări ale zonelor umede etc.) prin dezvoltarea capacităților adaptive (pentru a anticipa și a reduce riscul la dezastre, pentru a putea evalua riscurile și asigura pregătirea) pe de o parte, și dezvoltarea capacităților de a face față situației și asigurarea ripostei eficiente și revenirea situației la normal, pe de altă parte.

Obiectiv specific 8. Promovarea economiei verzi, eficientizarea utilizării resurselor și dezvoltarea economiei circulare. Strategia de mediu până în anul 2033 va pune accentul, în special pe trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare, asigurând tranziția de la modelul economic actual bazat pe producție și consum la economia circulară prin educație și schimbarea mentalității populației, prin schimbarea comportamentului consumatorilor și prin dezvoltarea de mecanisme financiare pentru susținerea perioadei de tranziție, ceea ce va rezulta cu creșterea productivității resurselor, prevenirea și reducerea generării deșeurilor și a risipei de produse și alimente.

Perspectivile oferite de economia verde și de economia circulară vin să consolideze abordarea mai largă a dezvoltării durabile, ca un tot unitar, având ca numitor comun protecția mediului, creșterea competitivității și a productivității resurselor disponibile în cadrul economiei naționale. Direcțiile de acțiune în acest sens se vor concentra pe 2 aspecte principale:

- 1) *Impulsionarea tranziției spre o economie verde.*

Strategia își propune continuarea tranziției către o economie verde incluzivă. Printre ariile tematice se pot menționa: investiții în inovare (promovarea inovațiilor tehnologice prietenoase mediului și susținerea dezvoltării afacerilor verzi); eco-etichetarea produselor și serviciilor, stimularea unui comportament sustenabil al

consumatorilor. *Programele de promovare a economiei verzi* elaborate și implementate în acest scop într-o abordare intersectorială vor cuprinde acțiuni și măsuri privind:

- creșterea gradului de conștientizare a publicului privind implementarea unei abordări verzi în cadrul politicilor naționale (energie regenerabilă, clădiri eficiente energetic, tehnologii și procese cu emisii de GES scăzute) și schimbarea comportamentului consumatorilor, dezvoltarea mecanismelor financiare care să susțină perioada de tranziție;
- elaborarea programelor educaționale pentru diverși actori (instituții publice, instituții de învățământ, populație, etc.);
- promovarea instrumentelor care conduc la îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor, prin campanii de informare și conștientizare privind avantajele obținerii etichetei ecologice pentru produse și servicii, precum și a obținerii standardelor de calitate (EMAS) de către organizațiile publice sau private;
- implementarea practicilor durabile de achiziții publice verzi, în conformitate cu prioritățile naționale și politicile europene;

2) *Eficientizarea utilizării resurselor și promovarea economiei circulare.*

Economia circulară este parte componentă a dezvoltării durabile, aducând în prim plan nevoia de optimizare a consumurilor de resurse pentru a promova reciclarea și reutilizarea. Reciclarea deșeurilor și dezvoltarea pieței materialelor secundare este un aspect important pentru eficiența resurselor și productivitate. Acțiunile ce vor fi întreprinse în această direcție vizează: reducerea consumului de surse primare în procesul de producție prin refolosirea produselor, respectiv prin extinderea ponderii materialelor reutilizate și reciclate. Elaborarea și implementarea unor programe cu măsuri de utilizare eficientă a resurselor de prevenire a generării de deșeuri, de proiectare ecologică, de reutilizare și reciclare a deșeurilor și alte măsuri similare ar putea contribui la îmbunătățirea calității mediului înconjurător. Strategia va pune accent, de asemenea, pe adoptarea noilor principii pentru tranziția către o economie circulară în sectoarele prioritare, precum industria materialelor reciclabile (sticlă, mase plastice, hârtie, etc.), industria materialelor de construcții și demolări, gestionarea deșeurilor reciclabile și biodegradabile, agricultura organică etc.

La stabilirea obiectivelor Strategiei de mediu până în anul 2033 s-a ținut cont atât de obiectivele altor documente de politici în domeniul mediului în proces de implementare, cât și de obiectele propuse în cadrul proiectelor de documente de politici, elaborarea cărora s-a inițiat în ultima perioadă sau urmează a fi inițiată, precum:

1) documente de politici în proces de implementare:

- Programul național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025 (HG nr.1063/2016²);
- Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2028) (HG nr. 199/2014³);
- Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027 (HG nr. 248/2013)⁴;

² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102596&lang=ro

³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132532&lang=ro

⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114412&lang=ro

- Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia (HG nr. 1470/2016⁵);
 - Programul de suprimare eşalonată a hidroclorofluorocarburilor halogenate pentru anii 2016-2040 și a Planurilor de acțiuni pentru implementarea acestuia (HG nr. 856/2016⁶);
 - Programul de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii (HG nr. 592/2019⁷).
- 2) proiecte de documente în proces de elaborare (în conformitate cu acțiunile planificate în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022 (HG nr. 235/2021):
- proiectul Programului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea–Prut și Marea Neagră (ciclul II 2022-2027);
 - proiectul Programului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru (ciclul II 2023-2028);
 - proiectul Programului consolidat de dezvoltare durabilă a sectorului forestier al Republicii Moldova;
 - proiectul Programului privind diversitatea biologică a Republicii Moldova;
 - proiectul Programului de promovare a economiei „verzi” pentru anii 2023-2027;
 - proiectul Programului de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în 2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia;
 - proiectul Programului național de adaptare la schimbările climatice și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia;
 - proiectul Programului de prevenire a poluării și de protecție a aerului;
 - proiectul Programului național de gestionare a deșeurilor;
 - proiectul Programului privind utilizarea durabilă a resurselor minerale;
 - proiectul Programului național privind managementul durabil al substanțelor chimice în Republica Moldova;
 - proiectul Planului național cu privire la reducerea și eliminarea poluanților organici persistenți și Planul Național de implementare a Convenției de la Stockholm privind poluanții organici persistenți;
 - proiectul Planului național de acțiuni pentru implementarea în RM a Convenției privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la luarea deciziilor în domeniul mediului;
 - proiectul Planului de gestionare a secetei și a riscurilor de inundații.

e) Concordanța Strategiei de mediu până în anul 2033 cu Strategia națională de dezvoltare 2030, Programul de activitate al Guvernului, Cadrul bugetar pe termen mediu, etc.

Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030” este documentul de politici de referință pentru toate politicile la nivel național. Prin urmare, Strategia de mediu până în anul 2033 va îngloba în sine prioritățile de dezvoltare durabilă ale țării din proiectul

⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129232&lang=ro

⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123975&lang=ro

⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119235&lang=ro

SND „Moldova 2030”, în special obiectivele specifice menționate în capitolul 10 „Asigurarea dreptului fundamental la un mediu sănătos și sigur”, care urmăresc:

- îmbunătățirea calității apei și solurilor prin reducerea poluării în urma deversării apelor uzate în emisare sau în mediul natural, minimizarea deversării substanțelor chimice și periculoase și reducerea ponderii apelor uzate netratate;
- creșterea semnificativă a suprafeței terenurilor împădurite și ariilor naturale protejate de stat;
- stabilirea unui echilibru „0” dintre terenurile degradate și cele restabilite;
- asigurarea rezilienței la schimbările climatice prin reducerea riscurilor provocate de schimbările climatice și prin facilitarea adaptării în șase sectoare prioritare agricultură, resurse de apă, sănătate, forestier, energie și transport;
- îmbunătățirea progresivă a eficienței resurselor pentru consum și producere și decuplarea creșterii economice de degradarea mediului.

Prin urmare, prin intermediul obiectivelor Strategiei de mediu până în anul 2033 va putea fi urmărit progresul realizării la nivel național a 6 din cele 17 Obiective de dezvoltare durabilă (ODD) pe domeniul mediului, și anume:

- **ODD 1:** Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context (*Ținta 1.5 Până în 2030, crearea rezilienței celor săraci și aflați în situații vulnerabile și reducerea expunerii și vulnerabilității acestora la evenimente extreme legate de climă, inclusiv secetă și inundații*);
- **ODD 6:** Asigurarea disponibilității și managementul durabil al apei și sanitației pentru toți (*Ținta 6.3. Până în 2030, îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea deversării deșeurilor și minimizarea eliminărilor produselor chimice și materialelor periculoase, reducerea proporției apelor uzate netratate și sporirea substanțială a gradului de reciclare și reutilizare sigură; Ținta 6.4. Până în 2030, creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile; Ținta 6.5. Până în 2030, implementarea managementului integrat al resurselor de apă la toate nivelurile; Ținta 6.6. Până în 2030, protejarea și restabilirea ecosistemelor legate de apă, inclusiv păduri, zone umede, râuri, acvifere și lacuri; Ținta 6.a. Până în 2030, consolidarea capacităților țării, cu ajutorul cooperării internaționale și suportului extern, pentru implementare de activități și programe legate de apă și sanitație, inclusiv captarea apei, desalinizarea, eficiența apei, tratarea apelor uzate, tehnologiilor de reciclare și reutilizare*);
- **ODD 12:** Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile (*Ținta 12.2. Până în 2030, realizarea gestionării durabile și utilizării eficiente a resurselor naturale; Ținta 12.4. Crearea sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor și substanțelor chimice, care să contribuie la reducerea cu 30% a cantităților de deșuri depozitate și creșterea cu 20% a ratei de reciclare până în anul 2023; Ținta 12.5. Până în 2030, reducerea semnificativă a generării de deșuri, prin prevenire, reducere, reciclare și reutilizare, în special la nivel municipal, ș.a.)*);
- **ODD 13.** Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor (*Ținta 13.1. Consolidarea rezistenței și capacității de adaptare la riscurile legate de climă și dezastrele naturale; Ținta 13.2. Integrarea măsurilor*

privind schimbările climatice în politici, strategii și planuri naționale; Ținta 13.3. Fortificarea cadrului instituțional în domeniul adaptării la schimbările climatice, asigurarea conștientizării de către toți actorilor implicați, inclusiv, a populației, a riscurilor schimbărilor climatice și a măsurilor de adaptare);

- **ODD 14.** Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă (*Ținta 14.1. Până în 2025, prevenirea și reducerea semnificativă a poluării apelor de suprafață, în special de la activitățile terestre);*
- **ODD 15.** Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate (*Ținta 15.1. Până în 2020, asigurarea conservării, restabilirii și utilizării durabile a ecosistemelor de apă dulce terestre și interioare și a serviciilor acestora, în special păduri și zone umede, Ținta 15.2. Până în 2030, promovarea implementării managementului durabil al tuturor tipurilor de păduri, stoparea defrișării, restabilirea pădurilor degradate și creșterea semnificativă a împăduririi și reîmpăduririi, Ținta 15.3. Până în 2030, combaterea deșertificării, restabilirea terenurilor degradate prin implementarea mecanismului Neutralitatea Degradării Terenurilor (NDT), pentru a realiza o lume neutră din punct de vedere a degradării solului, Ținta 15.5. Luarea unor măsuri urgente și semnificative pentru a reduce degradarea habitatelor naturale, a stopa pierderea biodiversității și, până în 2020, a proteja și preveni extincția speciilor amenințate; Ținta 15.9. Până în 2020, integrarea valorilor biodiversității și ecosistemelor în planificarea națională și locală, procesele de dezvoltare, strategii, planurile de reducere a sărăciei și planurile de amenajare a teritoriilor).*

În ceea ce privește promovarea economiei circulare, cele mai reprezentative elemente se regăsesc ca parte integrantă în cadrul **ODD 8** - Promovarea unei creșteri economice sustinute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți, **ODD 9** - Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației, **ODD 11** - Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile; **ODD 12** - Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile.

De asemenea, printre direcțiile prioritare pe termen scurt în cadrul Strategiei de mediu până în anul 2033 se vor regăsi și acțiunile prioritare menționate în capitolul „Protecția mediului” din Programul de activitate al Guvernului 2021-2024 „Moldova vremurilor bune”. Elaborarea Strategiei de mediu este planificată în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021–2022 (HG nr. 235/2021), Capitolul XV ”Protecția Mediului”, acțiunea 15.1.3.

Strategia de mediu până în anul 2033 va face referință și la măsurile în domeniul protecției mediului planificate în documentele de politici publice sectoriale precum:

- 1) *Strategia națională de dezvoltare regională a Republicii Moldova pentru anii 2022-2028* (HG nr. 40/2022⁸) cu referire la implementarea obiectivelor de mediu în cadrul Noii politici de coeziune pentru perioada 2021-2027: o tranziție mai

⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130572&lang=ro

ecologică și cu emisii reduse de carbon către o economie netă cu emisii zero de dioxid de carbon; o Europă mai conectată prin consolidarea mobilității; o Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii, prioritizând transformarea economică inteligentă (inclusiv digitalizarea) și intervențiile în domeniul mediului (apă, canalizare, deșeuri și reziliență la schimbările climatice);

- 2) *Politica națională de sănătate* (HG nr. 886/2007⁹) cu referire la implementarea obiectivului general nr. 10 g) - Crearea unui mediu ambiant sănătos și sigur);
- 3) *Programul de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025* (HG nr. 864/2020¹⁰) cu referire la obiectivele generale nr. 2) Prevenirea și combaterea eroziunii solului și 3) Ameliorarea calității solurilor);
- 4) *Strategia Energetică a Republicii Moldova până în anul 2030* (HG nr. 102/2013¹¹) cu referire la obiectivul specific nr. 1) asigurarea creșterii utilizării surselor regenerabile de energie. Scenarii privind disponibilitatea pe termen lung a tehnologiei de captare și stocare a carbonului;
- 5) *Programului-pilot de creare a platformelor industriale multifuncționale* (HG nr.748/2020¹²) cu referire la obiectivul programului nr. 1) dezvoltarea social-economică echilibrată și durabilă pe întreg teritoriul Republicii Moldova;
- 6) Alte proiecte de documente de politici sectoriale în proces de elaborare, spre exemplu cele în domeniul dezvoltării irigațiilor, în domeniul dezvoltării agriculturii, ș.a.

Dintr-o perspectivă mai largă, Strategia de mediu propusă va contribui la punerea în aplicare a angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova asumate în Acordul de Asociere RM-UE Capitolul 12 „Mediul înconjurător” și capitolul 13 „Politici climatice”, a obiectivelor și ȋntelilor de mediu stabilite la nivelul UE, cum ar fi cele din cadrul celui de-al 8-lea Program de acțiune pentru mediu până în 2030, Pactul verde european, dar și a celor la nivel global – Agendei de dezvoltare durabile 2030, Acordului de la Paris, ș.a.

Obiectivele Strategiei dar și cele din programele cu planurile de acțiuni care sunt deja în proces de elaborare sau se vor elabora ulterior pentru asigurarea implementării obiectivelor și priorităților Strategiei de mediu până în anul 2033 (în domeniul gestionării deșeurilor, gestionării bazinelor hidrografice, schimbărilor climatice, în împădurii terenurilor, etc.) vor constitui cadrul strategic pentru planificarea cheltuielilor (CBTM) în 6 Programe bugetare și subprograme, după cum urmează:

Programul 50. Servicii generale economice și comerciale

Subprogramul 5010. Schimbări climatice- predicții, prognoze și avertizări

Programul 51. Dezvoltarea agriculturii

Subprogramul 5108. Sisteme de irigare și desecare

⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=31871&lang=ro

¹⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125027&lang=ro

¹¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=68103&lang=ro

¹² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123627&lang=ro

Programul 54. Gestiunea durabilă a sectorului forestier național

Subprogramul 5401. Managementul în domeniul sectorului forestier

Subprogramul 5402. Amenajarea, regenerarea, extinderea și protecția fondului forestier național

Subprogramul 5403. Dezvoltarea ecoturismului, pisciculturii și gospodăriei de vânătoare

Subprogramul 5404. Dezvoltarea ariilor naturale protejate de stat

Programul 58. Dezvoltarea sectorului energetic

Subprogramul 5804. Eficiență energetică și surse regenerabile

Subprogramul 5807. Cercetări științifice aplicate în sectorul energetic, în direcția strategică „Eficiența, energetica și valorificarea surselor regenerabile de energie”

Programul 59. Extracția resurselor minerale

5902 Reglementare și control al extracției resurselor minerale utile

5903 Explorarea subsolului

Programul 70. Protecția mediului

Subprogramul 7001 Politici și management în domeniul protecției mediului;

Subprogramul 7002. Managementul integrat al deșeurilor și a substanțelor chimice;

Subprogramul 7003. Controlul și supravegherea respectării legislației de mediu;

Subprogramul 7004. Protecția și gestionarea resurselor de apă, a inundațiilor și secetelor;

Subprogramul 7005. Protecția și conservarea biodiversității;

Subprogramul 7006. Managementul deșeurilor radioactive (MAI)

Subprogramul 7007. Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului

Subprogramul 7008. Radioprotecție și securitate nucleară (ANRANR)

Subprogramul 7009. Asigurarea de către stat a securității ecologice la nivel local

Subprogramul 7011. Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice

Subprogramul 7012. Protecția și securitatea chimică

f) Perioada planificată pentru elaborarea Strategiei de mediu până în anul 2033

Proiectul Strategiei de mediu până în anul 2033 urmează a fi elaborat în perioada **august - noiembrie 2022.**

g) Părțile implicate

În procesul de elaborare, examinare, avizare și consultare a proiectului Strategiei de mediu se va asigura participarea tuturor părților interesate la nivel național, sectorial și local, precum și a sectorului privat, a mediului academic, a organizațiilor societății civile, grupurilor vulnerabile, a căror implicare este esențială pentru atingerea obiectivelor naționale de protecție a mediului. Prevederile Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și HG nr. 967/2016 privind mecanismul consultărilor publice cu societatea civilă în procesul decizional vor fi aplicate în mod corespunzător în cadrul consultărilor. Prin urmare, printre părțile implicate în elaborarea proiectului Strategiei se vor regăsi următoarele instituții:

- Ministerul Mediului cu subdiviziunile sale structurale interne și instituțiile subordonate (Agenția de Mediu, Agenția „Apele Moldovei”, Agenția „Moldsilva”,

Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, Serviciul Hidrometeorologic de Stat);

- Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare;
- Ministerul Economiei;
- Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale;
- Ministerul Sănătății și Agenția Națională de Sănătate Publică;
- Ministerul Educației și Cercetării cu instituțiile subordonate (Institutul de Zoologie, Institutul de Ecologie și Geografie, Grădina Botanică);
- Ministerul Afacerilor Interne cu instituțiile subordonate;
- Congresul Autorităților publice locale (CALM);
- Reprezentanți ai mediului de afaceri;
- Reprezentanți ai societății civile din domeniul mediului;
- Reprezentanți ai partenerilor de dezvoltare.

Procesul de elaborare a Strategiei va fi coordonat de un Grup de lucru constituit prin Ordinul Ministrei Mediului din reprezentanții tuturor părților interesate. Vor fi utilizate toate mecanismele de informare și consultare publică, prevăzute de cadrul normativ. Astfel, în procesul anunțării despre inițierea elaborării proiectului Strategiei de mediu până în anul 2033, Ministerul Mediului va aplica mecanismul de informare generală a unui public larg, prin publicarea anunțului pe pagina web oficială a Ministerului, pe portalul www.particip.gov.md, într-un spațiu accesibil publicului, precum și prin difuzarea, unui comunicat de presă în mijloacele de informare și rețelele de socializare. Pentru părțile interesate definite se va aplica mecanismul de informare direcționată prin transmiterea informației privind elaborarea proiectului Strategiei prin intermediul poștei electronice ori expedierea scrisorilor la adresa părților interesate sau cea indicată de solicitant.

Concomitent cu procesul de avizare a proiectului documentului, vor fi organizate consultările publice a acestuia prin următoarele modalități:

1) solicitarea opiniilor societății civile, experților, mediului de afaceri, mediului academic prin intermediul aceluiași mecanism de informare generală și direcționată menționate mai sus;

2) prezentarea și discutarea documentului în cadrul Grupului de lucru;

3) organizarea dezbaterilor publice.

Notă informativă
privind implementării obiectivelor Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023
(Hotărârea Guvernului nr. 301/2014)

O evaluare preliminară a modului de implementare a Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023 (Hotărârea Guvernului nr. 301/2014¹³), a gradului de atingere a obiectivelor și a impactului activităților desfășurate a stabilit unele rezultate palpabile la implementarea fiecărui obiectiv din cadrul documentului. Astfel:

la **Obiectivul specific 1. Asigurarea condițiilor de bună guvernare și eficientizarea potențialului instituțional și managerial în domeniul protecției mediului pentru atingerea obiectivelor de mediu** au fost realizate activități de armonizare a legislației de mediu la directivele UE din domeniul mediului stabilite în Acordul de Asociere RM-UE, fiind adoptate/aprobate mai multe acte normative precum: Legea nr. 86/2014¹⁴ privind evaluarea impactului asupra mediului, Legea nr. 11/2017¹⁵ privind evaluarea strategică de mediu, Legea nr. 209/2016¹⁶ privind deșeurile, Legea nr. 277/2018¹⁷ privind substanțele chimice, Legea nr. 98/2022¹⁸ privind calitatea aerului atmosferic, Regulamentul privind accesul publicului la informația de mediu (HG nr. 1467/2016¹⁹), au fost înregistrate progrese în elaborarea cadrului normativ secundar necesar pentru punerea în aplicare a legislației de mediu. Cu toate acestea, nu s-a reușit aprobarea tuturor proiectelor de acte normative planificate în planul de acțiuni la strategie, iar procesul dinamic de dezvoltare a directivelor/regulamentelor europene și actualizarea Acordului de Asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană condiționează continuarea activităților de dezvoltare a cadrului normativ de mediu național și de armonizare a acestuia la noile prevederi ale legislației UE.

O altă direcție de acțiune în cadrul acestui obiectiv a fost orientată spre dezvoltarea și aprobarea *cadrului de politici* în domeniul protecției mediului, care a stabilit obiective și acțiuni pe unele subdomenii de mediu puse în aplicare în perioada de acțiune a strategiei:

- în domeniul protecției resurselor de apă - Programul național privind implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025 (HG nr. 1063/2016²⁰); Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic

¹³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114539&lang=ro

¹⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106006&lang=ro

¹⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105551&lang=ro

¹⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130544&lang=ro

¹⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112668&lang=ro

¹⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131230&lang=ro

¹⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114423&lang=ro

²⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102596&lang=ro

Dunărea-Prut și Marea Neagră (HG nr. 955/2018²¹), Planul de gestionare a districtului hidrografic Nistru (HG nr. 814/2017²²);

- în domeniul protecției și conservării biodiversității - Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 (HG nr. 274/2015²³);
- în domeniul schimbărilor climatice - Strategia de dezvoltare cu emisii reduse, (HG nr. 1470/2016²⁴); Strategia Republicii Moldova de adaptare la schimbarea climei până în anul 2020 (HG nr. 1009/2014²⁵); Programul de suprimare eşalonată a hidroclorofluorocarburelor halogenate pentru anii 2016-2040 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia în anii 2016-2020 (HG nr. 856/2016²⁶).

Nu s-a reușit la acest capitol aprobarea unui document strategic în domeniul protecției aerului atmosferic, actualizarea planurilor de acțiuni pentru gestionarea substanțelor chimice, a poluanților organici persistenți, a deșeurilor, acțiuni care au fost inițiate și care necesită a fi finalizate în perioada implementării următoarei strategii de mediu.

Referitor la *reforma instituțională* în domeniul mediului, în baza unei analize funcționale a structurilor de mediu realizată în anul 2017 a fost elaborat un concept de reorganizare și optimizare a acestora, în rezultatul implementării căruia a fost creată Agenția de Mediu (HG nr. 549/2018²⁷) – subdiviziune subordonată Ministerului Mediului cu funcții de implementare a politicilor de mediu, de reglementare (prin autorizare) a activităților cu impact asupra mediului și de monitoring a calității componentelor de mediu. În cadrul Agenției de Mediu a fost creat Laboratorul de Referință de Mediu – primul laborator de acest fel în Republica Moldova, care realizează analize și determină nivelul de poluare a componentelor de mediu: apă, aer, sol, deșeuri, radioactivitatea mediului, ș.a. Reforma a vizat și reorganizarea a altor 2 structuri subordonate Ministerului – Inspectoratul pentru Protecția Mediului (HG nr. 548/2018²⁸) și Agenția „Moldsilva” (HG nr. 560/2020²⁹). Până în prezent la acest capitol nu s-a reușit crearea structurii necesare pentru asigurarea gestionării substanțelor chimice în conformitate cu Legea nr. 277/2018 privind substanțele chimice. La momentul actual se realizează o analiză funcțională a autorităților de mediu, care va stabili necesitățile de continuare a reorganizării celorlalte autorități subordonate Ministerului, precum și de consolidare a capacităților și de ridicare a eficienței tuturor instituțiilor din sectorul de mediu.

la **Obiectivul specific 2. Integrarea principiilor de protecție a mediului, de dezvoltare durabilă și dezvoltare economică verde, de adaptare la schimbările climatice în toate sectoarele economiei naționale** – s-au întreprins activități de integrare a prevederilor de protecție a mediului, dezvoltare economică verde și de adaptare la schimbările climatice în documentele de politici sectoriale și în legislația relevantă,

²¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109895&lang=ro

²² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102659&lang=ro

²³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114746&lang=ro

²⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129232&lang=ro

²⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114739&lang=ro

²⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123975&lang=ro

²⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127927&lang=ro

²⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127671&lang=ro

²⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122589&lang=ro

inclusiv prin implementarea procedurilor de evaluare strategică de mediu și de avizare a proiectelor de documente de politici și acte normative. A fost aprobat și implementat Programul de promovare a economiei „verzi” în Republica Moldova pentru anii 2018-2020 (HG nr. 160/2018³⁰) cu măsuri concrete de dezvoltare economică „verde” în sectoarele energetică, agricultură ecologică, transport durabil, ecologizarea întreprinderilor mici și mijlocii, achiziții publice durabile, construcții, educație pentru dezvoltarea durabilă, producerea și consumul durabil. De asemenea, măsurile de adaptare la schimbările climatice a sectoarelor cheie (agricultură, silvic, energetic, sănătății, gestionarea resurselor de apă) au fost integrate în Strategia de adaptare la schimbarea climei până în anul 2020 (HG nr. 1009/2014). Accentul în această direcție urmează a fi pus deja pe continuarea implementării în practică a măsurilor planificate, inclusiv și a principiilor de eficientizare a utilizării resurselor și de promovare a economiei circulare. Este de menționat că se fac pași clari și siguri în dezvoltarea economiei circulare și promovarea economiei verzi în rândurile IMM, în special prin implementarea Programului de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii (HG nr. 592/2019³¹).

la **Obiectivul specific 3. Sporirea nivelului de cunoștințe privind protecția mediului în rândul elevilor, studenților și angajaților cu cel puțin 50% până în anul 2023 și asigurarea accesului la informația de mediu.**

De către autoritățile și instituțiile din domeniul învățământului s-au întreprins diferite acțiuni de educație și conștientizare ecologică întru implementarea obiectivului. Începând cu anul 2015, în programul școlar pentru ciclurile primar, gimnazial și liceal a fost inclusă disciplina opțională „Educația ecologică”, a fost lansat setul didactic pentru această disciplină, au fost instruiți profesorii pentru predarea cursului. A fost implementat de către Colegiul de Ecologie cu suportul Agenției de Cooperare coordonată Internațională a Germaniei (GIZ) proiectul „Integrarea competențelor „verzi” în pregătirea cadrelor calificate din învățământul profesional tehnic” în cadrul căruia personalul didactic din 14 instituții ale învățământului profesional tehnic au urmat cursuri de formare profesională în domeniul protecției mediului. Cu suportul Fondului Ecologic Național au fost elaborate, publicate și diseminate în instituțiile de învățământ diferite materiale didactice, de instruire și informative. Autoritățile de mediu au întreprins activități de asigurare a accesului publicului la informația de mediu și de diseminare a informației de mediu așa cum prevede Regulamentul aprobat în acest scop (HG nr. 1467/2016). Acțiunile de sporire a accesului la informația de mediu și activitățile de conștientizare ecologică necesită a fi continuate și în cadrul următorului ciclu de planificare, inclusiv pe platforma unui sistem informațional integrat de mediu care nu s-a reușit a fi creat și dezvoltat până în prezent.

la **Obiectivul specific 4. - Reducerea impactului negativ al activității economice asupra mediului și îmbunătățirea măsurilor de prevenire a poluării mediului,** acțiunile întreprinse țin în mare parte de aprobarea și punerea în aplicare a mecanismelor de evaluare strategică de mediu pentru planuri și programe elaborate în agricultură, silvicultură, piscicultură, energetică, industrie, transporturi, gestionarea deșeurilor,

³⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102127&lang=ro

³¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119235&lang=ro

gestionarea resurselor acvatice, comunicațiile electronice, turism, folosința funciară, planificarea urbană și rurală (Legea nr. 11/2017) și de evaluare a impactului asupra mediului pentru proiectele de dezvoltare în aceleași domenii cu potențial impact asupra mediului (Legea nr. 86/2014). S-au obținut și primele rezultate cu privire la îmbunătățirea și eficientizarea instrumentelor economice de mediu implementate în Republica Moldova prin perfecționarea sistemului de plăți pentru poluarea mediului, optimizarea activității Fondului Ecologic Național (reorganizat în Fondul Național pentru Mediu), dar și prin implementarea unor instrumente noi cum ar fi mecanismul de responsabilitate extinsă a producătorului în ceea ce vizează colectarea și reciclarea anumitor fluxuri specifice de deșeuri precum: deșeurile de echipamente electrice și electronice, de ambalaje, de baterii și acumulatori. Au fost îmbunătățite reglementările în domeniul controlului ecologic (Legea nr. 185/2017³², HG nr. 963/2018³³), revizuite și majorate penalizările pentru contravențiile și infracțiunile în domeniul mediului (Legea nr. 208/2016³⁴, Legea nr. 207/2016³⁵). În scopul îmbunătățirii sistemului de autorizare a activităților economice cu impact asupra mediului și al simplificării procedurii de autorizare în funcție de impactul semnificativ asupra mediului, a fost inițiată elaborarea proiectului Legii privind emisiile industriale, aprobarea și implementarea căreia se va regăsi printre direcțiile prioritare de activități ale următoarei Strategii de mediu până în anul 2033.

la **Obiectivul specific 5. Crearea sistemului de monitoring integrat și control al calității mediului** rezultatele identificate în procesul evaluării s-au dovedit a fi foarte modeste. Acest lucru se explică prin lipsa mijloacelor financiare care necesitau a fi orientate pentru dezvoltarea sistemului de monitoring ecologic integrat și a rețelei de monitorizare a stării și calității mediului, pentru crearea de noi posturi, stații de monitoring al calității apelor, aerului, solului, pentru procurarea laboratoarelor mobile de intervenție urgentă, pentru crearea sistemului de monitoring a stării zonelor umede, a ariilor naturale protejate de stat și a biodiversității. Aceste activități urmau a fi realizate în baza unui program de monitoring ecologic integrat, document care, la fel, nu a fost elaborat și aprobat. Totuși, în cadrul obiectivului s-a reușit să fie realizată eficientizarea sistemului de laboratoare de mediu. Laboratoarele de monitoring și de investigare a calității mediului gestionate de Inspectoratul pentru Protecția Mediului și de Serviciul Hidrometeorologic de Stat au fost reorganizate și unificate prin crearea în cadrul Agenției de Mediu a Laboratorului de Referință de Mediu, care realizează analize și determină nivelul de poluare a componentelor de mediu necesare atât pentru procesul decizional al autorităților publice cât și pentru evaluarea influenței activităților agenților economici asupra calității mediului.

la **Obiectivul specific 6. Asigurarea utilizării raționale, protecției și conservării resurselor naturale:**

- în domeniul resurselor de apă – au fost aprobate și implementate actele normative necesare pentru asigurarea gestionării resurselor de apă în baza principiului bazinal, au fost create 2 Comitete bazinale și 15 subcomitete bazinale, care acoperă 80%

³² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=101154&lang=ro

³³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127578&lang=ro

³⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=96621&lang=ro

³⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=96195&lang=ro

din teritoriul țării și care asigură implementarea celor două Planuri de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru și Dunărea–Prut și Marea Neagră. Urmare a activității acestor Comitete în cadrul districtelor s-au întreprins măsuri de plantare a arborilor pentru consolidarea malurilor obiectivelor acvatiche, înlăturarea gunoștilor neautorizate, decolmatarea râurilor, amenajarea și reabilitarea izvoarelor și cișmelelor. A fost inițiată activitatea de delimitare a zonelor vulnerabile la nitrați și nutrienți conform metodologiilor aprobate prin HG nr. 736/2020³⁶. Reglementările cu privire la gestionarea nămolului au fost introduse în HG nr. 90/2020³⁷, iar prin HG nr. 562/2020³⁸ au fost aprobate Planurile de gestionare a riscului de inundații atât pentru districtul bazinului hidrografic Nistru, cât și pentru districtul bazinului hidrografic Dunărea–Prut și Marea Neagră.

- *în domeniul îmbunătățirii calității solurilor* s-au întreprins activități de combatere a degradării solurilor și de diminuare a impactului deșertificării cum ar fi cele din cadrul proiectului de creare/reabilitare a fâșiilor de protecție a câmpurilor agricole pe o suprafață de 591,9ha, menite să contribuie la stoparea eroziunii solului pe circa 19287ha, implementat cu suportul IFAD. Mai puțin au fost realizate lucrările de plantare pe terenurile degradate, supuse alunecărilor de teren, precum și cele de remediere a terenurilor contaminate cu poluanți organici persistenti și cu alte substanțe chimice periculoase, cauza fiind lipsa investițiilor.

- *în domeniul utilizării raționale a resurselor minerale utile* a fost elaborat și aprobat cadrul normativ pentru reglementarea lucrărilor de explorare geologică a hidrocarburilor pe teritoriul Republicii Moldova, de prospectare și evaluare a zăcămintelor de substanțe minerale utile de importanță națională (HG nr. 895/2016³⁹, HG nr. 1439/2016⁴⁰, HG nr. 1001/2016⁴¹). Au fost identificate și înregistrate peste 20 de zăcămintele noi, fiind în proces permanent de studiu alte sectoare de subsol. În scopul asigurării accesului la informațiile geologice, a fost realizată cartarea geologică a teritoriului Republicii Moldova și creat portalul cu date geospațiale <http://geologie.gov.md>.

- cu referire la *extinderea suprafețelor de păduri pînă la 15% din teritoriul țării și a ariilor naturale protejate de stat pînă la 8% din teritoriu* – nu a fost atinsă ținta de 8% pentru ariile naturale protejate de stat, cu toate că au fost create Rezervația biosferei „Prutul de Jos” (14,7 mii ha) și Parcul Național „Nistrul de Jos (61,88 mii ha), suprafața cărora în mare parte coincide cu limitele zonelor Ramsar ”Prutul de Jos” și ”Nistrul de Jos”. În ceea ce privește creșterea suprafețelor de păduri de la 11,1% la 15% din teritoriul țării, rezultatele sunt destul de modeste. Deși au fost desfășurate acțiuni de plantare, acestea aveau loc preponderent în cadrul fondului forestier existent, extinderea constituind doar 0,2% (11,3% la moment). Pentru a atinge ținta stabilită este necesară plantarea a cel puțin a 130 mii ha de teren adițional.

³⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123729&lang=ro

³⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120723&lang=ro

³⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122775&lang=ro

³⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114842&lang=ro

⁴⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114427&lang=ro

⁴¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114847&lang=ro

la **Obiectivul specific 7. Crearea sistemului de management integrat al calității aerului, reducerea emisiilor de poluanți în atmosferă cu 30% până în anul 2023 și a gazelor cu efect de seră cu cel puțin 20% până în anul 2020, comparativ cu scenariul liniei de bază** unul din cele mai importante rezultate a fost adoptarea Legii nr. 98/2022 privind calitatea aerului atmosferic, care stabilește cadrul regulator pentru creare și implementarea sistemului de management integrat al calității aerului. Legea prevede crearea și punerea în funcțiune a Sistemului Național de Monitorizare și Gestionare Integrată a Calității Aerului, a Sistemul Național de Inventariere a Emisiilor de Poluanți Atmosferici, precum și crearea unei rețele naționale de monitorizare cu posturi noi de monitorizare în zone și aglomerări. Acțiunile care nu au fost realizate sau definitivate în cadrul acestui obiectiv, precum cele cu referire la implementarea Legii nr. 98/2022, adoptarea și implementarea Legii privind emisiile industriale, implementarea Registrului emisiilor și transferului de poluanți – ca mecanism de inventariere a emisiilor de poluanți care va contribui la determinarea nivelului de reducere a emisiilor de poluanți și de gaze cu efect de seră, se vor regăsi printre obiectivele viitoarei strategii de mediu.

la **Obiectivul specific 8. Crearea sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor și substanțelor chimice, care să contribuie la reducerea cu 30% a cantităților de deșeuri depozitate și creșterea cu 20% a ratei de reciclare până în anul 2023** activitățile au fost orientate spre dezvoltarea cadrului normativ care reglementează principiile de funcționare a sistemului integrat de gestionare a deșeurilor și mai puțin pe dezvoltarea infrastructurii de gestionare a deșeurilor propriu-zisă. A fost adoptată Legea nr. 209/2016 privind deșeurile și un set de acte normative secundare pentru punerea în aplicare a acesteia, inițiată implementarea mecanismelor de responsabilitate extinsă a producătorului pentru deșeurile de echipamente electrice și electronice, de baterii și acumulatori și de ambalaje și a fost pus în aplicare un nou sistem de evidență și raportare a generării și gestionării deșeurilor. Cu suportul partenerilor de dezvoltare (BERD, BEI, GIZ) au fost elaborate studiile de fezabilitate pentru crearea infrastructurii de gestionare integrată a deșeurilor, constituită din 2 stații de tratare mecanico-biologică a deșeurilor pentru municipiul Chișinău și Bălți, 7 depozite regionale de deșeuri menajere solide, pentru a deservi localitățile din 3-4 raioane asociate și circa 100 de stații de transfer pentru acumularea deșeurilor și transferarea ulterioară a acestora la depozitele regionale. Această infrastructură urmează a fi dezvoltată în cadrul a 8 regiuni de management al deșeurilor, stabilite conform Strategiei privind gestionarea deșeurilor până în anul 2027. Deja au fost identificate surse financiare pentru inițierea lucrărilor de construcție, fiind semnat un acord de împrumut cu BEI care va oferi Guvernului Republicii Moldova posibilitatea să asigure investițiile în volum de 100 milioane de euro, pe o perioadă de 20 de ani cu condiții favorabile de rambursare. Prin urmare, inițierea creării infrastructurii de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova va rămâne în continuare una din priorități pentru sectorul de management al deșeurilor.